

<https://doi.org/10.7577/formakademisk.3107>

Ingvard Bråten

Bokanmeldelse:

Boka om kunst og håndverk i barnehagen

Frisch, Nina Scott, Mari-Ann Letnes og Jørgen Moe (red.).
(2018)
Boka om kunst og håndverk i barnehagen.
Oslo: Universitetsforlaget. 350 sider.

Boka om kunst og håndverk i barnehagen har vokst fram ved kunst og håndverksmiljøet ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH) i Trondheim. Dette er en grunnbok som skal gi en kunst og håndverksfaglig kunnskapsbase til studenter i kunnskapsområdet Kunst, kultur og kreativitet i barnehagelærerutdanningen. Videre henvender boka seg til ansatte i barnehagen. Ved siden av de tre redaktørene, Frisch, Letnes og Moe, har Vigdis Dagsdatter Øien skrevet ett kapittel.

Faget *Kunst og håndverk* het fram til 1996 *Forming* i grunnskolen. Debatten som gikk ved navnebyttet handlet blant annet om hva ulike navn signaliserte. Det ble hevdet at *Kunst og håndverk* hadde en slagside mot kulturarv og produkter, mens *Forming* først og fremst framhevet den skapende prosessen (Kjosavik, 2001). Barnehagen er i stor grad prosessfokusert og det er sannsynligvis derfor de fleste barnehagelærerutdanningene i Norge fortsatt bruker betegnelsen *Forming*. Ved DMMH bruker en betegnelsen *Kunst og håndverk* på faget. Forfatterens begrunnelse for bokas navn, er at de ønsker å skape forbindelser mellom det studentene har lært i grunnskolen og barnas overgang til skolen etter barnehagen. Jeg tenker navnet på boka er et signalvalg, som deler av barnehagesektoren vil oppleve uheldig. Før jeg tok til å lese var jeg nysgjerrig på om fabulerende og prosessorientert forming blir tilsidesatt til fordel for en regelstyrt kunnskapstradisjon i boka. Det enkle svaret er, nei, men innføringer og fagspesifikke termer er en stamme, og her er deler hvor barnehagen som bakgrunnsteppe er mindre synlig. Dette er ikke nødvendigvis en svakhet, men det er et valg forfatterne har tatt.

Boka består av følgende tre deler:

1. Fortid og nåtid – for å skape i morgen
2. Barns møter med materialer og teknikker
3. Tegning, form og farge i egne skapende prosesser

Den første delen *Fortid og nåtid – for å skape i morgen* gir innsikt i fagets historie. En ser på hva faget er i dag og hva det kan være i framtiden. Jeg finner det forfriskende å lese om Friedrich

Frøbels (1782-1852) 20 gaver til barnehagen. For meg blir dette et vitnesbyrd om hvor tidløst mye av det vi holder på med er. Hvordan materielle opplevelser har vært, og sannsynligvis alltid vil være, en viktig og sentral del av barns oppvekst. Kapittelet Nina Scott Frich har skrevet gir også innsikt i tradisjoner og retninger som Reggio Emilia, Montessorri og Tragetons konstruksjonslek. Vi får et riss, og så er det opplagt at en må gå videre til andre kilder hvis en ønsker videre dybdekunnskap. Dette ligger i grunnbokens natur. Mari Ann Letnes skriver godt om *Barns estetiske erfaring, lek og læring* og Jørgen Moe gir et relevant innblikk i ulike kunsthistoriske epoker og trekker linjene videre inn i barnehagesituasjoner. Moe skriver også kapittelet om kreativitet. Dette er tema det er vanlig å berøre i utdanningen, men hvor det fram til nå har vært vanskelig å finne innføringstekster som tenker temaet inn i et didaktisk barnehageperspektiv.

Den andre delen har fokus på materialer og teknikker. Jørgen Moe skriver om barns møter med ulike materialer. Videre berører han temaer som arkitektur og Land Art. Nina Scott Frisch skriver om ulike tilnærminger til barns tegneutvikling. Det meste er kjent fra andre kilder, for de som har jobbet med barnehagefeltet en stund, men kapittelet er oppdatert med nye perspektiver som det er viktig å få med. Mari-Ann Letnes skriver om digital teknologi og multimodale medieprodukter, og hvilken muligheter og utfordringer denne utvidelsen av feltet gir. Det er tydelig at både Frisch og Letnes drar gode vekslere på doktorgradsarbeidene sine i disse kapitlene, samtidig som de på forbillig vis klarer å omsette dette inn i grunnbokens språk og format. Boka har ulike forfatterstemmer i kapitlene, hvor Moe er den som går lengst i å trekke inn personlige erfaringer, men variasjonen i språk er ikke så stor at den virker forstyrrende.

Den tredje og siste delen, *Tegning, form, farge i egne skapende prosesser*, er ment å være et verktøy for voksne som selv ønsker å uttrykke seg. Dette er etter min erfaring noe som sjeldent er blitt behandlet i bøker beregnet på barnehagefeltet. Særlig finner jeg grunn til å glede meg over kapittelet om farge. Når en skal finne grunnleggende innføring om farge til studenter, har en ofte vært tvunget til å velge mellom bøker skrevet for videregående skole eller omfattende fagbøker. Vigdis Dagsdatter Øien skriver lettfattelig og godt om temaet, hun berører sentrale teorier og klassisk fargelære, men framfor noe er det godt at hun får med barnehageperspektivet. For målgruppen mener jeg det er svært nyttig å kunne lese om barns fargesyn, barns fargepreferanser og hvordan farge kan arbeides med i barnehagen. Selv fikk jeg ny innsikt når jeg leste om hvordan «gutte- og jentefarger» historisk har endret seg.

Boka har en hensiktsmessig oppdeling som gjør det lett å orientere seg i den. Hovedinntrykket er at den har mange gode og illustrerende bilder, som underbygger teksten. Jeg tar meg selv i å ønske en annen font på overskriftene og jeg får tidvis lyst til å dytte litt på enkeltbilder, men dette er en subjektiv vurdering fra min side. Sammenlignet med de fleste bøker norske studenter må jobbe seg gjennom, så er denne boken en visuell glede.

I barnehagelærerutdanningen er forming/ kunst og håndverk plassert under det tverrfaglige kunnskapsområdet *Kunst, kultur og kreativitet*. Her jobber en hovedsakelig sammen med musikk og drama. *Boka om kunst og håndverk i barnehagen* er ikke en tverrfaglig bok, og tverrfaglige perspektiver relatert til kunnskapsområdet er langt på vei fraværende. Argumentet til forfatterne er at en trenger fagspesifikk kunnskap og enfaglig forståelse før en kan jobbe tverrfaglig. Det som virker sannsynlig er at hvis alle de tre fagene skal tenke så grundig enfaglig som det her legges opp til, så kan det bli lite plass tilbake til det tverrfaglige. Både mengde pensumlitteratur og undervisningstid er begrensede ressurser i utdanningen. Dette minner oss på det ansvaret vi som fagpersoner har for å velge og se sammenhenger også ut over vårt eget fag.

Den første grunnboka jeg kjøpte i min egen utdanning var Ragnhild E. Vavik og Anny Å. Haabesland sin *Forming – hva og hvorfor* fra 1989. I forordet til denne boka skrev fagnestor Åsmund L. Strømnes: «Intensjonen til forfatterne er å gi innsikt i og oversyn over argumentasjon, historisk utvikling og vitenskapelige bidrag som vedrører faget forming» (Vavik og Haabesland, 1989, s.7). Jeg har tenkt at Frich, Letnes og Moe har hatt mange av de samme intensjonene med sin bok. Videre har jeg tenkt at den etter hvert klassiske «Hva og hvorfor boken» har vært et

forbilde, men denne gangen vinklet mot barnehagen i stedet for mot grunnskolen. Med dette i mente finner jeg det passende å låne Åsmund L. Strømnes sine ord fra 1989 (s.8) en gang til: «Eg finn grunn til å gratulere norsk formingslærerutdanning med dette interessante fagdidaktiske bidraget».

Ingvard Bråten

Høgskolelektor i forming/ kunst og håndverk
Høgskulen på Vestlandet, Institutt for kunsthøgskolen
E-post: Ingvard.Braten@hvl.no

Referanser:

Habbesland, Anny Å. & Ragnhild E. Vavik (1989). *Forming – hva hvorfor*. Rommetveit: Stord lærarhøgskule.

Kjosavik, Steinar. (2001). *Fra tegning, sløyd og håndarbeid til kunst og håndverk. En faghistorie gjennom 150 år*. Vollen: Tell forlag.